

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kuntatalous valtion talousarvioesityksessä 2023

BUDJETTIVEUVOS TANJA RANTANEN JA
NEUVOTTELEVA VIRKAMIES JUSSI LAMMASSAARI
EDUSKUNNAN HALLINTOVALIOKUNTA
5.10.2022

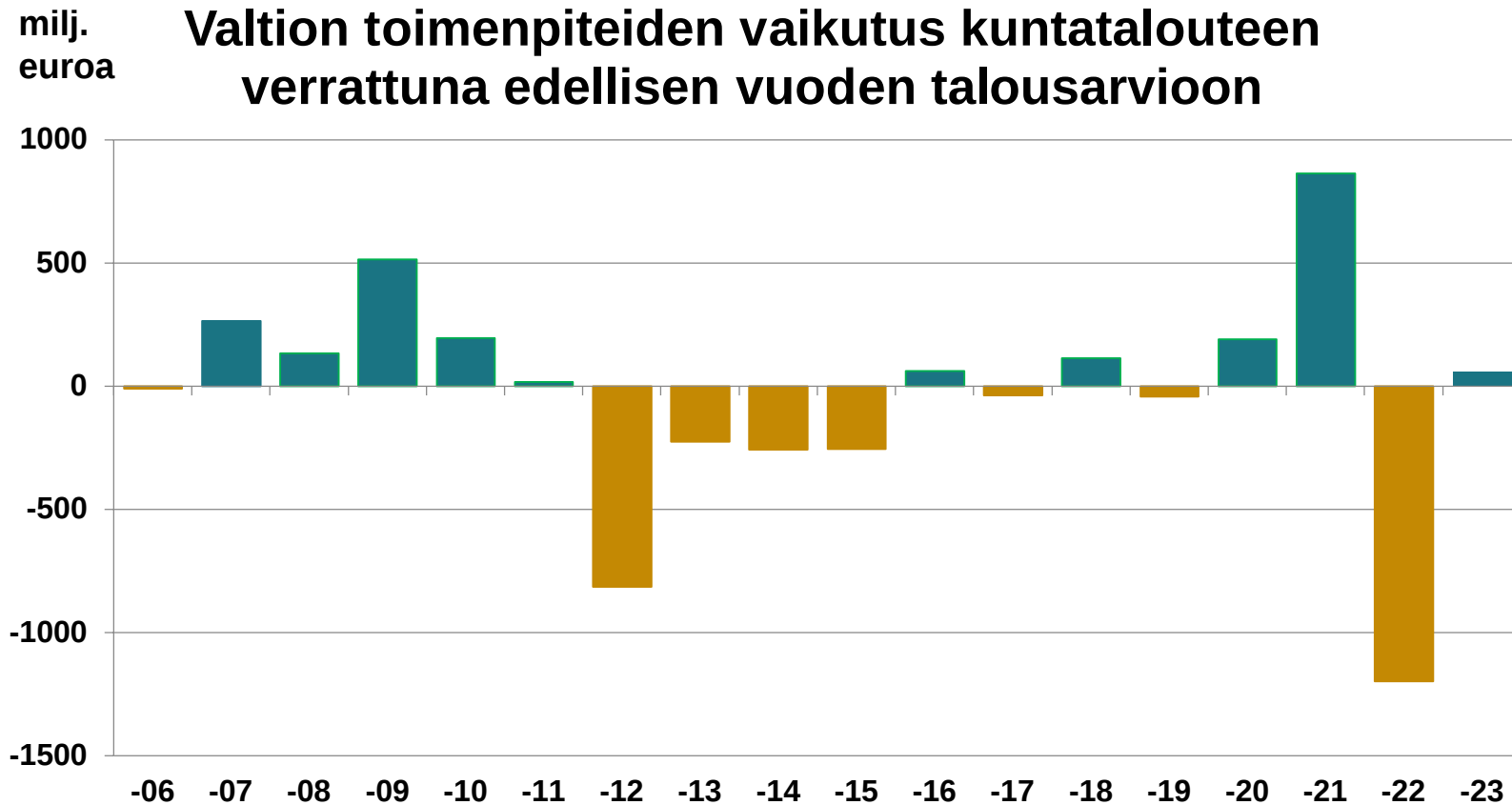
Kuntatalouden tila syksyllä 2022

- Kuntatalous on vahvistunut selvästi vuosina 2020-2021
 - Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu tilikauden tulos oli vuonna 2021 noin 1,6 mrd. euroa ylijäämäinen ja toiminnan ja investointien rahavirta lähes tasapainossa.
 - Kuntatalouden vahvistumista selittävät valtion koronapandemiaan liittyvät tukitoimenpiteet sekä verotulojen ennakoitua parempi kehitys
- Vuosi 2022 näyttää talouden tunnuslukujen perusteella kuntataloudessa jälleen hyvältä.
 - Toimintakatteen arvioidaan heikkenevän pienentyneiden valtionavustusten vauhdittamana, mutta vuosikate pysyy lähellä viime vuoden tasoa verorahoituksen kasvaessa ripeästi.

Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen on lähellä neutraalia

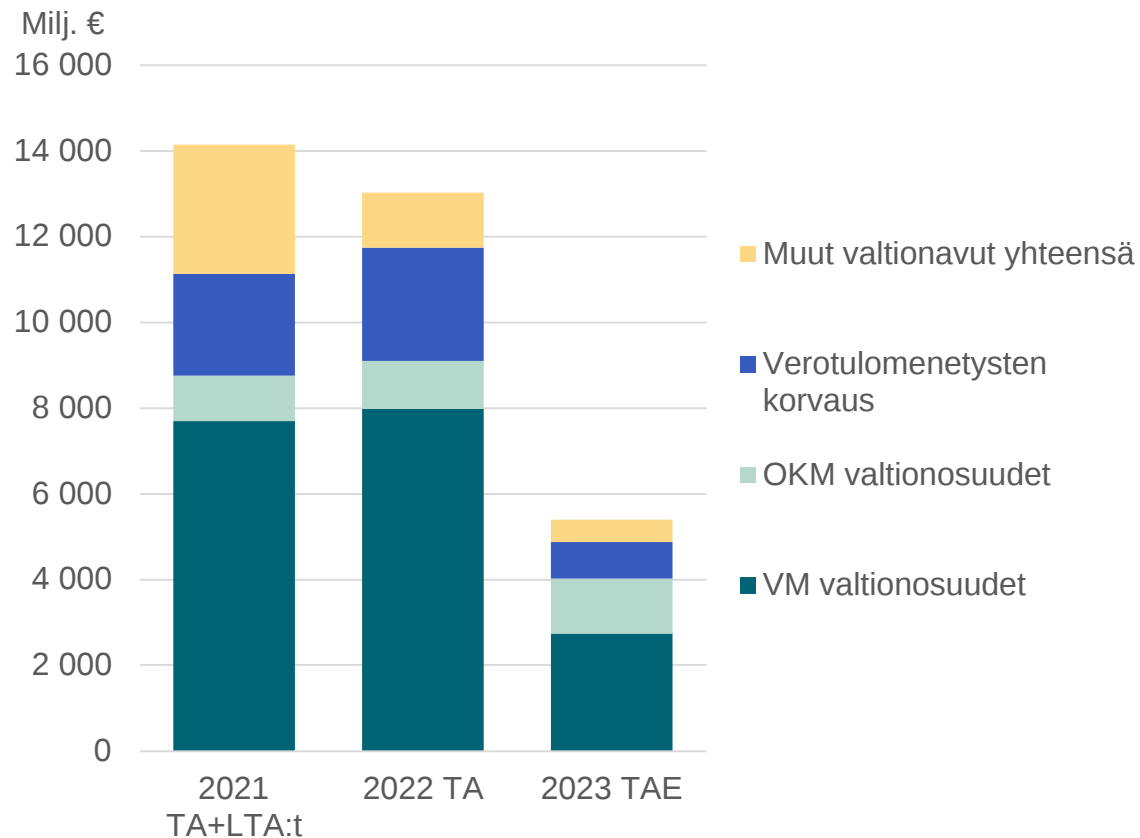
- Hallitusohjelman mukaiset tehtävien ja velvoitteiden lisäykset on tehty pääosin jo aikaisempina vuosina, ja osa määräaikaaisista lisäyksistä valtionavustuksiin päättyy vuoden 2022 lopussa.
- Kuntien uusiin ja laajeneviin tehtäviin osoitetaan täysi valtionosuus ja valtion päättämät veroperustemuutokset kompensoidaan kunnille.
- Valtion päätösperäiset toimet lisäävät kuntien menoja kaikkiaan noin 0,7 mrd. eurolla vuoden 2023 tasolla vaalikauden alusta laskien. Kuntien tuloja päätökset puolestaan lisäävät kaikkiaan noin 0,6 mrd. eurolla vuoden 2023 tasolla.
 - Osa kuntiin v. 2023 vaikuttavista toimista ovat määräaikaaisia liittyen mm. Ukrainasta paenneiden auttamiseen.

Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen on likimain neutraali vuonna 2023

Kuntien uusiin tai laajentuviin tehtäviin osoitetaan 100-prosenttinen rahoitus ja valtion päättämistä veroperustemuutoksista johtuvat verotulomenetykset korvataan kunnille.

Kuntien valtionapuihin osoitetaan 5,4 mrd. euroa vuonna 2023

- Sote-uudistus siirtää hyvinvointialueiden rahoitukseen:
 - 70 % eli 5,4 mrd. euroa peruspalvelujen valtionosuuksista ja
 - 70 % eli 1,9 mrd. euroa verotulomenetysten korvauksista.
- Valtionapuja alentaa sote-uudistuksen ohella hallitusohjelman määräaikaisten toimien päättymisen.

Peruspalvelujen valtionosuus ja verotulomenetysten korvaukset vuonna 2023

Kuntien peruspalvelujen valtionosuus ja verotulomenetysten korvaukset vuosina 2021–2023, milj. euroa

	2021 TA+LTA:t	2022 TA	2023 TAE	Muutos 2022 TA–2023 TAE
VM, peruspalvelujen valtionosuus	7 700	7 983	2 744	-5 239
Verotulomenetysten korvaukset	2 362	2 648	862	-1 786
Yhteensä, milj. euroa	10 062	10 631	3 606	-7 025

- Peruspalvelujen valtionosuudesta varataan harkinnanvaraiseen valtionosuuden korotukseen 10 milj. euroa.

Peruspalvelujen valtionosuuteen osoitetaan 2,7 mrd. euroa vuonna 2023

Valtionosuutta vähentävät:

- Sote-uudistus 5,4 mrd. euroa.
- Hallituksen päättämät uudelleenkohdennukset 43 milj. euroa vuonna 2023. Pysyvä vaikutus on 33 milj. euroa vuodesta 2024 lähtien.

Valtion ja kuntien välistä kustannustenjaon tarkistusta ei tehdä vuonna 2023. Se tehdään seuraavan kerran vuoden 2025 talousarvion yhteydessä.

Valtionosuutta lisäävät:

- Indeksikorotus (3,8 %) noin 89 milj. euroa
- Tehtävämuutokset noin 15 milj. euroa
- Lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan rahoitukseen liittyvän vähennyksen poistuminen (22,6 milj. euroa)
- Perustoimeentulotuen kuntien maksuosuuden muutos (22,4 milj. euroa)
- Pitkäaikaistyöttömien eläketukeen liittyvän vähennyksen muutos (6,1 milj. euroa)

Uudet ja laajenevat valtionosuustehtävät 2023

- Varhaiskasvatuksen tuki: 8,75 milj. euroa (laajeneva tehtävä)
- Sitouttava kouluyhteistyö: 3,33 milj. euroa (uusi tehtävä)
- Juomavesidirektiivin toimeenpano: 1,28 milj. euroa (uusi tehtävä)
- Oppivelvollisuuden laajentaminen: 1,0 milj. euroa (laajeneva tehtävä)
- Varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat: 376 000 euroa (uusi tehtävä)
- Kiusaamisen ehkäisy ja opetuksesta epääminen: 350 000 euroa (laajeneva tehtävä)
- Alueelliset opiskeluhuollon yhteistyöryhmät: 270 000 euroa (uusi tehtävä)
- Kuntien opiskeluhuoltosuunnitelmat: 60 000 euroa (uusi tehtävä)

Valtionosuusprosentti laskee 23,59 prosentista 22,09 prosenttiin vuonna 2023

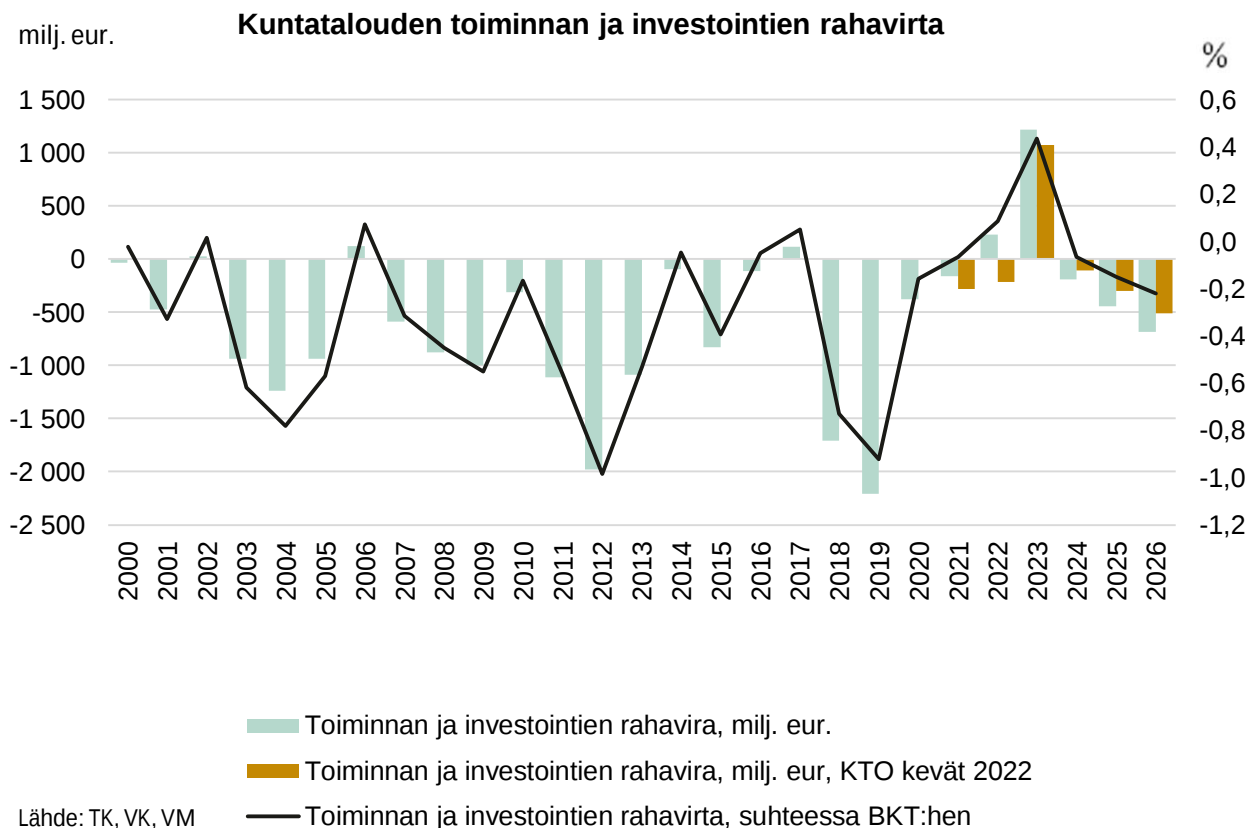
Muutos	Positiivinen vaikutus, %-yks.	Negatiivinen vaikutus, %-yks.
Eräiden valtionosuuteen vaikuttaneiden määräaikaisten lisäysten muuttaminen pysyviksi lisäyksiksi	+0,33	
Kuntien uudet ja laajenevat tehtävät	+0,12	
Valtionosuusprosenttia nostavat muutokset yhteensä	+0,45	
Uudelleenkohdennukset (valtionosuuden pysyvät vähennykset)		-0,34
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosan rahoitus		-1,08
Asukasmäärän kasvun lisäosan rahoitus		-0,31
Uuden syrjäisyyden lisäosan rahoitus		-0,22
Valtionosuusprosenttia laskevat muutokset yhteensä		-1,95

Valtionosuusprosentin muutoksesta valtaosa on teknistä muutosta, jolla ei ole vaikutusta valtionosuuden tasoon.

Kuntatalouden kehitysarvio vuosille 2023-2026

- Kuntataloudessa vuosi 2023 näyttää talouden tunnuslukujen perusteella ennätysellisen vahvalta, sillä sote-uudistuksen kuntien verotuloja leikkaava vaikutus ei näy vielä täysimääräisesti kunnallis- ja yhteisöverotuloissa. Vuosikate riittää selvästi kattamaan poistot ja toiminnan ja investointien rahavirta on noin 1,2 mrd. euroa positiivinen.
- Vuosina 2024–2026 kuntatalouden toimintamenot kasvavat keskimäärin 2,9 prosenttia vuodessa, kun kuntien toimintatulot kasvavat keskimäärin 0,7 prosenttia vuodessa. Kuntatalouden menot pysyvät näin ollen hieman tuloja suurempina. Vuosikate riittää kattamaan poistot kaikkina vuosina.
- Kasvukeskusten investointipaineiden ja koko maan laajuisen korjausvelan vuoksi kuntatalouden investointitarpeet pysyvät mittavina. Kuntatalouden toiminnan- ja investointien rahavirta jää näin ollen negatiiviseksi vuosina 2024–2026 ja kuntien lainakannan arvioidaan kasvavan edelleen.
- Ennusteisiin sisältyy edelleen poikkeuksellisen paljon epävarmuutta johtuen mm. Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan, koronatilanteesta sekä kuntatalouden osalta sote- ja pelastustoimen kustannusten kehityksestä sekä hyvinvointialueille siirtyviin kustannuksiin ja tuloihin.

Kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirta jää painelaskelmassa negatiiviseksi vuosina 2024–2026

- Sote-uudistuksen myötä menojen suurin kasvupaine helpottuu ja palvelutarve kääntyy laskuun vuodesta 2023 alkaen.
- Silti toimintamenot kasvavat hintojen noustessa ja investointipaineet pysyvät mittavina.
- Kuntien mahdollisuudet tasapainottaa talouttaan menoja sopeuttamalla kaventuvat
- Kuntatalouden toiminnan- ja investointien rahavirta jää painelaskelmassa negatiiviseksi vuosina 2024–2026.

Kunnallisveroprosentin laskennallinen korotuspaine

- Kuntatalouden sopeutuspainetta arvioidaan laskennallisen kunnallisveroprosentin korotuspaineen avulla
- Tarkastelujakson kovin korotuspaine vuonna 2022, mutta tilanne helpottuu hieman vuosina 2023–2025
- Tarkastelukauden lopulla laskennallinen korotuspaine on kuitenkin vuoden 2022 tasolla
- Suurin korotuspaine on pienissä kunnissa (kaksi pienintä kuntakokoryhmää)

Laskennallinen paine veroprosentin korotukseen (%-yks.)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
yli 100 000 asukasta	-0,8	0,6	-0,3	0,4	0,5	0,7
40 001–100 000	-0,6	0,0	-1,1	0,0	0,3	0,4
20 001–40 000	-0,1	0,9	0,1	0,7	0,7	0,9
10 001–20 000	0,6	0,9	-0,5	-0,3	0,6	0,8
5 001–10 000	-1,3	0,8	-0,5	-0,7	-0,2	0,1
2 001–5 000	-1,2	1,4	-0,6	-0,2	0,9	1,4
alle 2 000	-1,5	2,4	0,1	-0,6	1,6	2,1
Manner-Suomen kunnat yhteensä	-0,6	0,6	-0,4	0,2	0,5	0,7

Negatiivisen vuosikatteen kuntien lukumäärä

- Vuoden 2020 ennätyksellisen vahvan kuntatalousvuoden jälkeen negatiivisen vuosikatteen kuntien lukumäärä on pienessä kasvussa
- Kehyskauden lopulla negatiivisen vuosikatteen kuntia on arvion mukaan 20
 - Näistä lähes kaikki ovat alle 5 000 asukkaan kuntia

Negatiivisten vuosikatteen kuntien lukumäärä	2022	2023	2024	2025	2026
yli 100 000 asukasta	0	0	0	0	0
40 001–100 000	0	0	0	0	0
20 001–40 000	0	0	0	0	0
10 001–20 000	0	0	1	1	1
5 001–10 000	1	1	0	0	1
2 001–5 000	5	3	5	8	9
alle 2 000	4	4	8	9	9
Manner-Suomen kunnat yhteensä	10	8	14	18	20

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Lisätietoja

KUNTATALOUSOHJELMA VUODELLE 2023